

**МІСЦЕ МЕХАНІЗМУ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В
ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОМУ УПРАВЛІННІ ЗАГАЛЬНОЮ
СЕРЕДНЬОЮ ОСВІТОЮ В УМОВАХ МАЛИХ МІСТ УКРАЇНИ**

Н.І. ЛІСОВА,

кандидат педагогічних наук,
проректор КНЗ «Черкаський обласний
інститут післядипломної освіти
педагогічних працівників», м. Черкаси

lisova2009@gmail.com

Важливу роль у процесах розвитку загальної середньої освіти, наголошує автор, відіграє механізм соціального партнерства, ефективність якого буде забезпечуватися при умові досягнення згоди між представниками органів влади, міського самоврядування та громадськості у прийнятті рішень, консолідації зусиль для досягнення успіху в реалізації реформ.

Ключові слова: механізм, соціальне партнерство, державно-громадське управління, цінності, розвиток.

Система освіти як в Україні, так і поза її межами безперервно розвивається, для неї характерне постійне відновлення й саморозвиток, тобто проходження трансформаційних процесів, проведення реформ, які стосуються в тому числі й управління. Аналіз їх засвідчує, що такі зміни зумовлені необхідністю формування нової парадигми освіти, створення світового освітнього простору.

Зміна наукових поглядів на управління є, по суті, відображенням еволюції самого управління в процесі суспільного розвитку. Тому новітня система розвитку суспільства вимагає змін і від ЗСО, і від підготовки всебічно розвиненого громадянина, який в перспективі має стати частиною потужного людського капіталу, що буде використаний для подальшого економічного та соціального розвитку держави. Важливу роль в усіх цих процесах відіграє соціальне партнерство. Адже ні в кого не викликає сумнівів

те, що лише завдяки консолідації зусиль державної влади та громадянського суспільства, формуванню державно-громадської системи управління освітою можна досягти успіху в реалізації реформ.

Інтеграція функцій органів місцевого самоврядування в систему державно-громадського управління може утворювати так звані моделі – моделі та форми соціального партнерства, сутність яких полягає в “узгоджених, злагоджених діях учасників спільної справи», а також проявлятися у «взаємних відносинах, контактах держав, громадських угруповань, підприємств на взаємовигідних та рівноправних засадах» [1, с.708]. Такі моделі можуть включати громадську раду, громадську експертну раду або експертну комісію; центр громадської експертизи; неурядові дослідницькі (аналітичні) центри та ін. Аналіз дослідження цієї проблеми показав, що хоч необхідні умови для становлення системи державно-громадського управління сформовані, але проблемою залишається реальна участь громадських організацій у взаємодії з органами влади, тому що відсутня достатня кількість первинних організацій та й якісний їхній склад не завжди відповідає сучасним вимогам. Це означає, що й органи влади, і місцевого самоврядування повинні підготувати кадри, розробити механізми, запровадити технології, інші засоби та ресурси для забезпечення повноцінної співпраці [2; 3;].

Так само варто спільно розробити нові форми впливу громадськості на прийняття управлінських рішень державою. На нашу думку, це можуть бути консультативно-дорадчі структури й при органах державної влади, і при органах місцевого самоврядування, а також громадські ради. Вони являють собою ефективну форму впливу громадськості на владу – це по-перше, а по-друге, варто ввести при посадових особах радників і консультантів з числа представників громадськості (мають бути компетентні, авторитетні фахівці). По-третє, запровадити періодичні консультації, колективні переговори (рівномірне представництво) при підготовці статутів, угод, рішень, при розв’язанні проблем, конфліктів і в цілому при виробленні стратегії та тактики розвитку освітньої політики. По-четверте, постійно проводити «відкритий

діалог» з метою узгодження дій при реалізації механізмів освітньої політики. По-п'яте, для забезпечення партнерської взаємодії практикувати проведення громадських слухань, на яких органи державної влади отримуватимуть інформацію про ставлення громадськості до вже прийнятих рішень або до тих, які влада має намір прийняти. По-шосте, з метою забезпечення контролю за виконанням органами влади прийнятих рішень, проектів, програм розвитку ЗСО, розподілом і використанням фінансів представникам органів місцевого самоврядування здійснювати громадський контроль.

Як зазначає вчена О. Зайченко, партнерству характерні такі властивості: взаємовигідність, прозорість, волонтерство, двостороннє спілкування, чесність, взаємоповага тощо. До цього необхідно було б додати й такі властивості: довіра, відповідальність, відкритість. Вважаємо, що ще й ці цінності займуть чільне місце серед механізмів державно-громадського управління розвитком ЗСО. Дослідниця пропонує розрізняти «неформальне й формальне партнерство». Неформальні партнерства бувають короткостроковими й довгостроковими. Короткострокові можуть існувати у формі коаліцій (тиждень освіти в районі). Довгострокові – у вигляді клубів, асоціацій, об'єднань, які створюються формально, але офіційно не реєструються. Формальні партнерства мають певну форму юридичного статусу або угоди, де визначаються їхні відносини з іншими організаціями. Громадські організації формального партнерства є неприбутковими й створюються з метою впровадження екологічної, оздоровчої, аматорської спортивної, культурної, освітньої та наукової діяльності [4].

Аналіз інших наукових праць засвідчив, що для успішного впровадження державно-громадського управління розвитком загальної середньої освіти необхідно створити систему механізмів. Чільне місце варто відвести механізму соціального партнерства, проте розвиток його в системі ЗНЗ на сучасному етапі недостатній, тому що відсутня автономія шкіл, а це, у свою чергу, і призводить до визначального впливу органів влади. При цьому не можна ігнорувати й громадський компонент управління середньою освітою, до якого входять:

організації учнівського самоврядування, учительські профспілки, батьківські комітети. Однак їхній вплив на форми й зміст навчального процесу залишається теж незначним. Звідси робимо висновок, що необхідний механізм поєднання державної та громадської складових, що забезпечить взаємодію, співробітництво, іншими словами, - партнерство.

У процесі реалізації засад соціального партнерства виробляються критерії ефективності партнерської взаємодії між громадськістю і державою. Механізм соціального партнерства насамперед характеризується постійно діючим переговорним процесом, який базується на правових засадах та в установлених нормативних процедурах узгодження інтересів, участі представників громадських об'єднань у виробленні договорів та угод. З погляду державно-громадського управління розвитком ЗСО місце механізму соціального партнерства можна розглядати на таких рівнях: державному, регіональному, галузевому й територіальному. Варто проаналізувати цей механізм та з'ясувати критерії ефективності його на галузевому та територіальному рівнях. Сутність і зміст специфіки розвитку галузі освіти характеризує ступінь гостроти найбільш значущих проблем, які мають місце в житті громади малого міста. Вважаємо, саме взаємні відносини в управлінні розвитком ЗСО на державно-громадських засадах в малих містах відіграють ключову роль у механізмі соціального партнерства. Ефективність його буде забезпечуватися при умові досягнення згоди між представниками органів влади, міського самоврядування та громадськості, тобто, коли сторони будуть сповідувати основи соціального партнерства, а не соціальне потрясіння. Ці відносини, на наш погляд, можуть будуватися на таких засадах: мотивації та ефективності; соціальному інтересі; комплексно-цільовому підході до моделей соціального партнерства, а також довірчих засадах. Зупинимось на характеристиці кожного з них. Перший підхід ґрунтується на мотивації й ефективності партнерських відносин. У зв'язку з цим вченими здійснюється характеристика двох моделей соціального партнерства - ініціативної і формально-примусової. Ініціативна гуманістична модель партнерства

орієнтована на узгодження інтересів, ціннісних орієнтацій, потреб суб'єктів партнерства. Основу її складають об'єктивність, справедливість, щирість відносин, обов'язковість виконання прийнятих договорів, угод.

Формально-примусову модель партнерства характеризують як прагнення представників влади залучити якомога ширші верстви органів міського самоврядування. Нерідко така модель, за оцінкою вчених, виступає як прикриття неприязних, напружених відносин. Наступний підхід ґрунтується на характеристиці моделей соціального партнерства з урахуванням аналізу інтересів у сфері ЗСО. Третій - характеризується комплексно-цільовим визначенням моделі соціального партнерства, тобто у якій мірі суб'єкти цього партнерства є мотивованими та активними у реалізації спільних завдань. Варто при цьому зауважити, що соціальне партнерство як система відносин рівноправних суб'єктів обов'язково спирається на юридичні та моральні принципи відповідальності за порушення партнерських зобов'язань. Саме на цій базі формуються й підтримуються основи етики партнерських відносин як високо моральні соціальні цінності, що забезпечують появу нової якості відносин – довірчих, які не допускають обману або незаконної конкуренції. Отже, саме на довірчих засадах має базуватися механізм соціального партнерства.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. – 1440с.
2. Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект : навч.-наук. вид. / Н. Г. Протасова, В. І. Луговий, Ю. О. Молчанова та ін. ; за заг. ред. Н. Г. Протасової. - К. ; Львів : НАДУ 2012. - 456 с.
3. Луговий В. І. У правління освітою : навч. посіб. / В. І. Луговий. - К. : Вид-во У АДУ , 1997. - 304 с.

4. Зайченко О. І. Теорія і практика управлінської діяльності районного відділу освіти: Монографія / О. І. Зайченко, Н. М. Островерхова, Л. І. Даниленко. – К. : ВПЦ «Техпрінт», 2000. – 352 с.
5. Василюк С. Аналіз розвитку соціального партнерства в Україні. Режим доступу:http://www.google.ru/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwjNi7nL4bPAhWMXSwKHVjfCysQFggeMAA&url=http%3A%2F%2Fcyberleninka.ru%2Farticle%2Fn%2Fanaliz-razvitiya-sotsialnogo-partnerstva-vukraine.pdf&usg=AFQjCNHf25V_GfWl_gbrlcMcdSgP6rL6TQ&sig2=hEvbrQuMbMjbEXAYZI_WyA&cad=rjt
6. Коляда М. Співвідношення понять «соціальне партнерство» та «соціальний діалог» у трудовому праві: теорія та практика / М. Коляда // Публічне право. - № 4 (12). – 2013. – с.291-296

Лисовая Н.И.

МЕСТО МЕХАНИЗМА СОЦИАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В ГОСУДАРСТВЕННО-ОБЩЕСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ ОБЩИМ СРЕДНИМ ОБРАЗОВАНИЕМ В УСЛОВИЯХ МАЛЫХ ГОРОДОВ УКРАИНЫ

Важную роль в процессах развития общего среднего образования, подчеркивает автор, играет механизм социального партнерства, эффективность которого будет обеспечиваться при условии достижения согласия между представителями органов власти, местного самоуправления и общественности в принятии решений, консолидации усилий для достижения успеха в реализации реформ.

Ключевые слова: механизм, социальное партнерство, государственно-общественное управление, ценности, развитие.

Lisova N.I.

PLACE OF MECHANISM OF SOCIAL PARTNERSHIP IN PUBLIC-SOCIAL MANAGEMENT BY GENERAL AVERAGE EDUCATION IN CONDITIONS OF SMALL CITIES OF UKRAINE

The author emphasizes that the mechanism of social partnership plays an important role in the development of general secondary education, the effectiveness of which will be ensured provided that agreement is reached between representatives of government, local government and the public in decision-making, consolidating efforts to achieve success in implementing reforms.

Key words: mechanism, social partnership, state-public management, values, development.